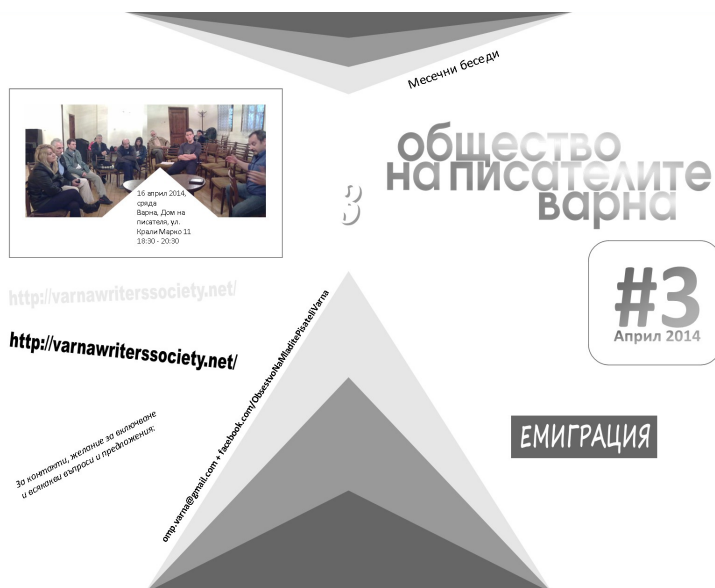

ЕМИГРАЦИЯ

БЕСЕДА #3
16 април 2014

Темата няма конкретен злободневен повод, но вече четвърт век мъчи България и се разраства, като тенденцията е да се превърне в извечна. Та по тази причина.

С участието на:

Емил Младенов. *За миграцията с Е или И* *

Цончо Цончев. *Писмо от Канада* *

Надя Уорендър. *Емиграцията*

* Кристина Георгиева.

Теодор Иванов. *Емиграция и перушина* *

Тони Ханджийски. *Ева*

Дима Кисьова. *Емиграция* *

Огнян Антов. *Къртици*

* *Задочно.*

<http://varnawriterssociety.net/>

Copyright (c) Общество на писателите, Варна, 2014

Всички права запазени.

Вместо въстъпление

При третата Беседа на Обществото ни тръгна на лимонада. Стълбите в Сдружението бяха полети обилно и от друг вид безалкохолни. Темата ни бе „Емиграция“ и трябваше да отложим старта с половин час, тъй като преди нас залата се ползваше за благотворително тържество. С деца. Ние, участниците, кротко се наредихме в канцеларията на Сдружението, за да изчакаме. Две жени чистеха разлятата лимонада по стълбите.

Мисля си, достатъчно лепкава тема сме избрали отново. Но като гледам колко хора проявиха желание за участие. Плюс Цончо Цончев от Канада, с когото водех кореспонденция. Да не говорим за младите хора, а и за журналистите - поредно обаждани от радио Варна, за да направят разговор. И друг път ми е правило впечатление - повдигнеш ли дума за заминаване/оставане, започват да се събират мнения и от двата лагера; толкова остри и така настроени едно срещу друго, че няма как да не пламне огън, да не избухне бедствие или да се завихри някой циклон.

Оставям настрана тези разсъждения и се качвам по стълбите към залата. Още лепне и мирише на лимонада. Хрумна ми, че на първата беседа вееше и фучеше навън; сняг, буря и двама общински съветници - бивш и настоящ, - които си бяха направили труда да дойдат. Още не съм направил връзка между двете. Навярно това ще се случи следващия път или после, когато затворим кръга на съпътстващите Беседите събития. [МЖ]

Хронологична бележка

16 април, 19.05 ч., първоначално 8 души в Зала Фестивална на Дома на писателя, ул. Крали Марко 11: кураторите Мариан Желев и Огнян Антов и още - Мирослав Петров (метеоролог), Надя Уорендър (поетеса), Пламен Ангелов (ученик), Тодор Игнатов (придружител), Николай (почитател на поезията), Иван Ставрев (писател).

Начало. Мариан Желев чете Теодор Иванов.

Влизат Тони Ханджийски и Дора Николова (негова приятелка). Стават 10 души около кръглата масичка.

Чете Надя Уорендър. Оператор (нейният придружител) филмира изявата ѝ.

Тони Ханджийски чете „Ева“.

Дискусия: Мариан Желев - спомен от Шанхай.

Дискусия: Пламен Ангелов разказва за гостуване по проект в Швеция.

Дискусия: Мариан Желев - спомен от Норвегия.

Дискусия: Надя Уорендър споменава манталитета на българите, Мирослав Петров - контрира с този на сърбите.

Влизат Елена Владова (ърбън-маг) и Кристина Георгиева (ученичка). Присъстващите достигат 12 - крайното число.

Огнян Антов чете Емил Младенов.

Мариан Желев чете Дима Кисьова.

Чете Кристина Георгиева.

Чете Огнян Антов.

Мариан Желев чете фрагменти от кореспонденцията си с Цончо Цончев.

Дискусия: Надя Уорендър иска добри варненски конкурси за поезия (навярно за да ги спечели). Този път финалната усмивка не е на Тони Ханджийски, а на доайена Иван Ставрев.

12-те се разотиват. [ОА]

Емил МЛАДЕНОВ. За миграцията с Е или с И *

Нали ги знаете тия от Журналистическия факултет на СУ, дето проверяват кандидат-студентските работи. Пада се тема “Емиграция” и те очакват от кандидат-студентите така да завъртят текстовете си, че да пишат за всичко друго само не и за емиграцията. Аз ще я карам направо.

Чакайте малко... Сега се замислям каква беше темата - за Емиграцията или за Имиграцията. Доколкото си спомням от лекциите по диалектология, а по-скоро от личен опит знам, че за варненци “Емиграция” и “Имиграция” би трябвало да звучат по един и същи начин. А разликата помежду им би трябвало да е в гледната точка - според държавата, от която бягаш, или държавата, към която се стремиш. За преселниците сигурно е последна грижа как ще ги нарича бюрократът. Интересно е обаче те самите как наричат себе си. Решавам, че ще пиша за миграцията без значение с И или с Е.

Да караме поред.

Доброволно напусна България през 1991 година моят вуйчо.

Неписаните семейни хроники разказват как още през 70-те имал приятелка англичанка и кандидатствал за виза за Обединеното кралство. Дядо ми усетил каква е работата и отишъл в милицията при свой приятел, като го помолил да не дават разрешение на сина, защото можел да забегне, т.е. да стане невъзвращенец и да почерни цялото семейство. После вуйчо си хвана полякия, ама тя беше от приятелския лагер, а и той не гореше от желанието да ходи в Полша. Помня, че през 80-те събирахме в училище помощи за поляците, сега те може да събират за нас, защото пак сме в един лагер, макар и друг.

Вуйчо беше успешен треньор по плуване, правеше младежки шампиони, които после в националния отбор съсипваха. Ожени се за по-млада жена (от сватбата им помня най-вече една червена захарна роза на върха на триетажната торта, която роза ми дадох да изям съвсем сам, и кума, когото пръв хвърлиха в басейна, но това е друга тема). Та моят вуйчо по времето на комунизма легално отиде на работа в Алжир с цялото семейство, а после нелегално емигрира в Канада без семейството си. Като си стъпи на краката, т.е. престана да мие чинии и започна работа като треньор, прибра вуйна ми и братовчед ми. После вуйна получи раздвоение на личността или параноя, та трябваше да си дойде в България. Не ѝ понесе емиграцията. Малко след това вуйчо и братовчед ми получиха зелена карта за Щатите и отново мигрираха. Вуйчо направи едно момче и едно момиче национални шампиони по плуване на САЩ, а междувреме братачедът завърши френска филология, отказа работа като учител и мигрира към България. Питам го защо се е върнал, а той вика, че в Щатите чашата му преляла. Не му се живеело в държава, в която в бара може да пиеш и не може да пушиш, а пред бара, на улицата, може да пушиш, ама не може да пиеш. Явно чашите в Америка са малки, та лесно преливат. Работата е там, че за няколко години в България чашата му, макар и по-голяма, нашенска, отново преля и той се запъти отново към Канада. Сега чакам канадската чаша да прелее в неизвестна посока.

Това, което ме тормози, е един незададен въпрос към моя вуйчо, когото много обичам. Все ми се иска да го питам дали е щастлив, ама въпросът ми се струва прекалено интимен. Андрей Пантев казваше, че е виждал богати емигранти, емигранти с положение, но не е виждал щастливи емигранти. Аз не му вярвам много на него. Не че е комунист, просто мразя обобщенията. Аз така им казвам и на учениците - да не пишат *всеки, никой, винаги* и пр.

Доброволно емигрира и моята сестра. Кандидатства два пъти в нашенската Музикална академия и не я приеха. Приеха нейни съученици и съученички, които купиха по

нещо на комисията. Както и да е, може и да не е била толкова добра въпреки спечелените конкурси. Продаде си пианото и замина за Залцбург, кандидатства и я приеха в Моцартеума. За да се издържа, докато учи, разнасяше брошури, но индийците я изгониха от бранша, защото бил тяхна територия. Работи в една кръчма, замаскирана като фитнес зала, за да не плаща австриецът данъци. Види се и австрийците обичат да емигрират поради финансови съображения в данъчния офшорен рай на някое мазе. Събирали се в кръчмата бачкатори, единият от които този, дето събира фъшкиите от конете, впрегнати във файтоните, с 1500 заплата. Ама австрийските мъжици малко пият. Сестра ми им каза нещо по този повод, което пък станало повод да пробват колко пие. Тя не държи кой знае колко, но за честта на пагона (представям си я в ролята на концлагериста руснак от повестта “Съдбата на човека” на Шолохов), та за честта на пагона се понапънала, ударила ги в земята. След като се извлекли швабите, тя надлежно заключила вратата, а как се е прибрала, един господ знае. Лека-полека започна да работи по специалността. Запозна се с виолончелист, мигрирал от Южна Африка. Бял, не е черен - уточнявам, защото все това им се иска на хората да ме питат, като разказвам за зет ми. После им се роди дъщеря и заедно мигрираха в Германия. Заради работата, не заради друго. За сестра ми поне знам - щастлива е.

Като заговорих за сестра си, се сетих за семейството на бившето ѝ гадже. Родителите - интелигентни хора, висшисти, даже научни работници, ама на единия бащата белогвардеец, мигрирал от Русия, защото не посмял да се върне в Съветския съюз, а другият - комунист, мигрирал в Съветския съюз, защото го било страх да стои в Царство България, а после мигрирал обратно, но вече в Народна република България. Как са се разбирали старите, не знам. Знам, че той, вторият, имаше пушка и каскет. Бащата и майката се разбираха добре.

Покрай Коледа показаха семейство имигранти от Сирия. Две деца, двама родители. Сториха ми се хора, които бих искал да са ми комшии, да живеем врата до врата. На мястото на едни други комшии, които всяка събота и неделя мигрират до село. Погледна-то от друг ъгъл, може да кажем, че емигрират в града от понеделник до петък, а естественият им хабитат е на село.

Ще завърша с игра на криеница, жуменка или миженица между двама неемигрирали и един емигрирал. Емигрантът мигрира няколко пъти и накрая се установява в САЩ. Това е Айнщайн. Другите двама са Нютон и Паскал. Та събират се те да играят и се пада на Айнщайн да мижи. Докато той брои до десет, Паскал се скрива, а Нютон вади от джоба си парче тебешир и пуска в ход пъкления си план, като чертае на пода квадрат със страна 1 метър и застава в него. Айнщайн казва “десет” и се обръща да търси другарчетата си. Вижда Нютон и казва: “Пу за Нютон”, на което Нютон ехидно отговаря със “спукано гърне” и обяснява на Айнщайн, че не е видял просто Нютон, а е видял един Нютон на квадратен метър, т.е. видял е Паскал. И именно тогава Айнщайн се изплезва, а минаващ наблизко фотограф емигрант го заснема.

Не е лесно да си емигрант, дори и ако си гений. На емигранта Айнщайн са нарекли от немай-къде някаква си единица за количество фотони, дето я някой я знае, я не, докато Нютон е известна единица за сила, а Паскал - за налягане.

Абе я стига с тая емиграция, а да вземем да си налягаме паскалите и да си прекопаваме съвестно собствената градинка, както мъдро ни съветва Волтеровият герой Панг-лос.

** Емил Младенов е учител по български език и литература в Козлодуй. Роден в Благоевград, учил във Враца и София.*

Цончо ЦОНЧЕВ. Писмо от Ванкувър, Канада *

Бих написал нещо за емиграцията, не знам дали ще звучи адекватно, но е съвсем искрено. Ти сигурно помниш, че ние с Дени бяхме принудени да емигрираме, решението ни, като на повечето имигранти, не беше въпрос на свободен избор. Преместването ни в Канада беше само физическа емиграция, която се оказа не чак толкова трудна. Това, което открихме тук обаче, далеч от родния свят, се оказа нуждата от една друга, тоя път истинска и много по-трудна емиграция - нуждата да избягаме от "сянката" на миналото си, да оставим само светлото от него, да се отърсим от личните си истории на потъпквано достойнство, от лъжите, от изневерите на приятели, от грубиянщината, недоволството, негативизма и всички подобни неща, които ни оформяха като характери, особено през последните години преди да напуснем страната. Не знам как, може би заради откъсването от старата среда, в един момент разбрахме, че мизерният живот, който сме водили, ни е направил духовно мизерни и че от България (или от което и да е физическо място) човек може да избяга, но от собствения си характер и минало е почти невъзможно... Разбрахме, и това го казвам съвсем искрено, че хората, които са мачкали достойнството ни, са успели да ни направят страхливи и безпринципни; тези, които са ни лъгали в миналото, са ни направили днес недоверчиви; грубияните са ни направили агресивни, а безпаричието - алчни... Не казвам, че сме станали толкова лоши, но че някак си този негативен опит от миналото е оставил отпечатък върху характерите ни... един грозен отпечатък... И сега, всъщност от доста време вече, се опитваме да емигрираме от себе си - да бъдем по-добри, да виждаме хубавото у хората и около нас, да бъдем търпеливи, да знаем цената си, да гледаме на света трезво, да прощаваме, да бъдем възпитани, да не мислим за пари, коли, почивки и прочие суети, да не се мислим за най-умните, нито за най-простите (щото сме българи) и така нататък... Накратко, разбрахме, че най-важното е не къде се намираме физически, а къде сме духовно...

** Текстът е част от лична кореспонденция между автора и М. Желев. Ц. Цончев е в Канада от години. Не се е връщал от тогава.*

Надя УОРЕНДЪР. Емиграцията *

Емиграцията не е просто тема. Тя е неизбежност. Един тъжен факт. От друга страна я определям и като естествен житейски процес. Движение, стремеж към по-добър живот. Емиграцията може би е добър избор за отделни индивиди, но всъщност е пагубна за държавата, която обеднява бавно и сигурно. А хората, които я напускат, са ценни. Първо, защото те са моят народ и второ, защото всеки от тях е различен и уникален по своему. Не намерили реализация или шанс за нормален живот, на тези хора не им остава нищо друго, освен да се скитат немили-недраги в търсене на място под слънцето. Някъде, където да бъдат разбрани, а трудът им - оценен подобаващо. Такава беше и моята орисия през далечната 1997 година, когато напуснах дом и Родина. Неизвестното от живота ме погълна. Посрещнах безброй предизвикателства. Сама избрах трудния път. Години покъсно, се родиха и едни от най-силните ми стихове, плодове на носталгията. В един от тях написах следното:

*Прости, Родино, че те напуснах,
прости ми и не ме кори.
Като от клада аз възкръснах
и твоят дух във мен гори.*

*Живях, видях и осъзнах -
от тебе нямам нищо по-обичано.
Да те напусна, как можах -
нали във вечна обич ти се вричах?*

Емиграцията ми даде възможността да видя себе си, чрез моите очи, но през погледа на чуждите. Хората ме приемаха такава, каквата съм, а самата аз се чувствах като посланик на собствената си страна. За моя огромна изненада така и не успях да се сблъскам с хорската завист, която, смее да твърдя, е характерна черта на мнозина българи. Не казвам, че в чужбина тя не съществува, но мащабите ѝ са далеч по-малки. Макар и студени като нация, хората там се концентрират главно върху собствения си живот. Казвайки това, ще си позволя да цитирам израза “всеки гледа в своята паница”. За мен емиграцията беше и повод да осъществя тогавашните си мечти. Даде ми много и много ми взе. Но само така успях да видя и другото лице на живота, който всъщност се оказва и моят най-добър учител. Не успях да се преборя единствено с носталгията. Тя растеше неимоверно. Имах чувството, че при мен времето работеше с “обратен ефект”. Носталгията беше част от любовта ми към Родината и нещото, което ме върна обратно. Спомням си откъс от мой стих, където носталгия и любов се преливаха в едно...

*Наскитах се по тоя свят широк,
Родина като тебе не видях.
Чужбината ми даде скъп урок
и от носталгия се разболях.*

*Българийо, живей у мен навеки,
божествена, велика и могъща!
Бъди почитана, обичана от всеки
и всеки пак при тебе да се връща.*

*Бъди благословена, щедра, твърда,
бъди закрилница на своите чада.
От теб, Родино, никой да не мърда,
бъди ни родна майка и земя!*

Тук ще си позволя да цитирам и една мъдра мисъл от Атанас Буров. Той казва:

“Повярвайте ми: по-дивна, по-прекрасна, по-нежна страна от България, няма! Дори бедни да сте, работете за нея. Тук умрете. Тя е земята, която ви храни и закриля. Заклевам ви, никога не я изоставяйте!”

Въпреки всичко, мисля, че хората не трябва да съжеляват за пътищата, през които са преминали. Вярвам, че всяко нещо се случва поради причина и само по себе си, показва правилното решение, тласкайки ни в една или в друга посока. Емиграцията беше моята причина. Далеч и навън, най-добре преосмислих живота си и го направих такъв, какъвто го заслужавам. Всеки от нас, има правото на личен избор и свобода в търсене на мечтаното щастие. За някои хора, Родината е там, където е сърцето, за други, тя е родното им място а за мен, тя е като едно голямо семейство. Съвкупност от цял един народ, на който му липсва сплотеност, за да бъде силен. Силата на една държава не е ли именно в това, хората да остават в нея? Силата на камъка не е ли в това, да тежи на мястото си? Мечтая си, да виждам повече българи да тежат на мястото си, но не където и да е, а точно тук, под родното небе. Защото, откакто се помня, жадувам да видя една наистина велика България с по-малко емиграция, може би...

* Авторката е живяла във Великобритания.

* Кристина ИВАНОВА

[Текстът не е получен на редакционната поща до приключването на броя и ще бъде добавен в електронната му версия, както и на сайта на Обществото.

Според протокола авторката прочете есеистичен преразказ от впечатления на неин братовчед от Абу Даби.]

Теодор ИВАНОВ. Емиграция и перушина

Всички сте чували словообразия такива - „Да ти умре магарето!”, „На баба ти хвърчилото!”, „Пука ми!”, „Ще го преместя в другия крачол!”, но знаете ли какво означава „Ще емигрират на баба ми патките!”?

Преди години, на пазара, киснеше един чешит, дето на всеки втори зъб вкарваше този лаф. Стане, каквото стане там по белия свят, а той забелва очи, почуква се по слепоочието и току изтърси житейската си квинтесенция.

Един ден не се стърпях и го попитах откъде се пръкнали тези паметни думички, а той, срещу една бира само, ми разказа следното интересно нещичко.

(Тази история, по-нататък през годините, дочух в поне още хиляда варианта, включая и вестник „Смях”, където също беше разказана от „очевидци”. Явно се беше случила във всяко българско село).

Баба му на моя познайник, това ще да е било някъде и аз не знам по кое време - имала много патки. И грачели, там, гонитби, крясъци, пера и пух се носели из двора, по мерата бой, хапане и скубане...

Най-лошо било като подгонят човек или животно - тогава съскали като змии... Абе - също жени на седянка...

Имало едно такова междукомшийско място, уж ниchie, а пък всички го ползвали - да си тупат дюшеците, да изхвърлят зелето от каците напролет, по средата течала вада, децата пускали хартиени корабчета в мръсотиите, майките ги гонели с тупалките... Мили родни картинки!

Един ден бабата отишла за нещо си там и намира всичките патки - натръшкани, притихнали, умрели... Рекла поне да използва перата и пуха - турила очилата и почнала да ги скубе. След двучасова неблагоприятна работа изглеждала все едно са я линчували. После взела на дядото ръчната количка, натоварила още топлите трупчета и ги откарала на бунището. Бутала количката, подсмърчала и с треперещ глас подкарала някаква стара песен, която знаела от своята баба, дето пеели, когато изпращали мъжете на гурбет.

Следобед, по някое време, се вдигнал един джангър, юруш, абе - вселенска глъчка, бабата излязла на терасата и що да види - патките, голи-голенички, под строй, се връщали обратно. Половината село дюдюкало, замеряло ги и каквото още се сетиш...

И дядото пък се хили, хили и вика: - Нашите емигрантки се завърнаха... Домиля им бащино огнище...

Оказало се, че единият съсед си изхвърлил джибрите и гадинките се накълвали като за последно, а после изпаднали в делириум тременс...

Смятай, каква упойка... - завистливо потръпваше домораслият разказвач. - Да те оскубят и нищо да не усетиш...

След това чрезвичайно събитие акциите на комшията като ракиджия се вдигнали

до небесата, а бабата добила слава, че въди специални патици - „емигрантска порода"...
Още им казвали „патици-бумеранг”, щото винаги се връщали и какво ли още не...

От това произлязла и нашата крилата мисъл, която пасваше на каквото речеш от ежедневието.

И като се замисля - ама наистина си е точно така.

По едни години, когато народът беше пощурял масово да бяга навън, се бях нагледал и наслушал на какви ли не оригиналности.

Ту ще се скарат на тема - „в коя чужбина се вадят повече пари”, ту в дискотеката ще организират викторина - „Европейски градове” с награден фонд бутилка гроздова, ту в гората ще си направят гранична бразда и до полудяване ще се упражняват в диверсантство.

И това хора пораснали, зрели, със семейства и трудов стаж зад гърба, а на моменти се държаха като в детската градина. Да се чуди човек - да плаче ли, да пие ли, какво ли да прави...

Както и да е, който успя - отиде в странство, разказваха се там всякакви чудеса и халосии за долари, динари, марки, коли, къщи, жени... В малкия град е така - един казал, друг поукрасил - третият направо нова история съчинил.

И всичко си беше ток и жица, докато не започна ГОЛЯМОТО ВРЪЩАНЕ.

Като да се бяха наговорили, на рояци и тумби, окъсани, изпосталяли, забили очи в земята - сякаш излезли от старите филми за Диарбекир.

Само дето не съскаха и грачеха...

Тони ХАНДЖИЙСКИ. Ева *

Когато завършвах университета, лятото работих като екскурзовод на Златните. Почивните дни с един мой приятел се разхождахме по цялото Варненско крайбрежие.

На терасата на Морска гара си поръчвахме водка с кола. Една привечер видяхме, че две момичета разглеждат разписанието на кометите. Бях облечен с черен кадифен панталон и синя риза с пагони. По-късно разбрах, че са ме помислили за служител на пристанището.

Оказа се, че са унгарки и искат да отидат до Несебър. Разбирахме се на руски и английски. Едното момиче се казваше Ева и беше с червена коса и лунички. Уговорихме се да се видим. Ала този ден бях на работа и дълго ме чакали на Катедралата, уговорили се за Интерклуба. Приятелят ми слязъл до гарата и седнал в ресторанта да пие бира. След всяка бира ме търсил по телефона, докато накрая ме откри.

Спомням си, че на срещата и двете дойдоха с бели панталони. Ева беше с памучна фланелка, преливаща в светлосини и тъмносини райета. Минахме през Морската градина, покрай Казиното, Хоризонт и стигнахме до мястото, което беше нависоко и от него се виждаше целият Варненски залив. Вечер светваха лампите на магистралата, корабите и фара на Галата. Имаше малко дървено бунгало, овощни дръвчета, ягоди, малини и много цветя. Това лято бяха нашумели много италиански песни и ги пускаха навсякъде, където имаше музика. Сега когато ги чуя, заедно с унгарските чардаши, сякаш спомените ми стават по-ясни в съзнанието.

Бяха от Будапеща, Ева учеше руска и английска филология, но искаше да стане театрален критик. Някак си като естествено продължение на вечерта с Ева излязохме в лятната градина, седнахме на едни пластмасови столове и се целунахме. След това тръгнахме по тесни пътечки нагоре през лозята. Тя не ме попита къде отиваме. Когато стигнахме до мястото, влязохме в бунгалото. Под раираната фланелка имаше розова, също памучна. И сега усещам топлината на тялото ѝ.

Освен трансфери на чуждестранни групи на летището аз имах и различни мероприя-

тия в комплекса. Една нощ на в Меча поляна отидохме заедно с Ева. Заведението беше в гората сред големи дъбови дървета. Вечеряхме и гледахме на голямата естрада богата музикално-артистична програма. Водеше я Иван Топлийката. На времето той беше солист в „Синигерите“, групата на гимназията. Ева беше с трикотажна рокля и накрая на програмата си спомням, че се качихме на естрадата и танцувахме.

От нея разбрах, че Будапеща е Париж на Източна Европа. Аз смятах накрая на лятото да си направя екскурзия и се уговорихме да ѝ отида на гости. За късмет, когато заминавах, бях на работа и не можах да ги изпратя на летището.

За екскурзията ми трябваша много пари и измислях какво ли не, за да ги събера. Бях се запознал с един дядо, който имаше много стари книги. Той ми даде да взема колкото искам и аз ги занесох в антикварната, където ми платиха доста добре. Билетчетата от автобусите до Златните ни ги осребрявах и аз ги събрах, залепих ги на един лист и ги занесох. Но не стигаха. Накрая, Румен, така се казваше моят приятел, имаше спестени и ми помогна, изтегли.

Пътуването беше дълго, но през деня отидох във вагон-ресторанта и си взех бира Радигергер. Влакът минаваше през тясна долина и покрай линията се виждаха малки бели къщички с високи островърхи покриви.

В Будапеща пристигнах късно през нощта. Ева ме посрещна с майка си. Беше с черна рокля, в която бяха втъкани златни нишки.

На следващия ден тя беше на лекции и аз тръгнах да се разходя из града. На главната улица намерих заведение, от което можех да гледам минувачите и така да убия малко повече време. Прибрах се да я чакам. В хола имаше касетофон и на една от касетките открих песен на Джон Ленън. Пуснах си я няколко пъти. Следобед Ева ме заведе на изложение, вечерта слушахме концерт на орган в една църква. Нямахме места и седнахме на стълбите. По време на концерта си спомням, че видях целия си живот до тогава като на филмова лента...

Когато Ева се върна от лекции, ме изпрати да купя нещо от магазинчето близо до тяхната кооперация. Направи ми впечатление колко богато е заредено и разнообразието на красиво опакованите стоки. Пред магазина имаше кестенови дървета и понеже вече беше есен, червените им листа сякаш горяха в слънцето.

В неделя, със служебната кола на баща ѝ, отидохме до Балатон. С корабче се стигаше до една много красива бяла църква. На връщане взехме влака и по време на пътуването Ева четеше лекциите си, защото в университета бяха започнали вече сериозно.

Преди години баща ми беше в командировка до Унгария. От Будапеща ни изпрати картичка с изглед на парламента. Когато видях величествените сгради и чудната архитектура, изведнъж си спомних - не ми се прибираще.

** Със съкращения.*

Дима КИСЪОВА. Емиграция *

Според последни данни месечно емигрира всяка втора Душа...

Името ми е Душа. Родих се в чудноватото място - земя, наречена Човек. Растях и знаех, че е прекрасно, защото е моята родина. Тази земя ме хранеше с любопитство, детски копнежи, крилати мечти и парченца щастие. Винаги бях сита. Пиех от изворите на доброта, които Човек ми предоставяше, и жадувах за още с пресъхнало гърло.

Ала дойдоха тежки времена. Те изобилстваха от суха храна - в страната имаше само пари. Трудно преглъщах големите хапки хартия. Плюех две, а Човек тъпчеше десет в

моята уста. Пресядаше ми и за да премине огромната и суха хапка, Човек ме наливаше с ужасна течност. Вместо с доброта, вече ме поеше с кръв. Не ми се нравеше тази модерна напитка, ала само това предлагаше пазарът... Имаше ли друг избор моята държавица? Всички пиеха и ядяха отрова на корем.

А аз бях жадна за онази доброта от изворите, гладна за оная храна. Как бих могла да живея от тази хартия? Моите клетки не разпознаваха веществата на изкуствената гозба. Просто ме поддържаше жива, но това не бе живот, а съществуване. И то до време...

От ден на ден ставах все по-изтощена и се разболях. Леглото ме мамеше с ласка-телства, шейки ми се за приятел. Лекарите предписваха рецепти на метър, но те не помагаша, защото една усмивка дневно не лекува, добра дума - също. Малки са дози-ровките в моята страна.

Препоръчаха ми да пробвам нетрадиционна медицина. Изкуство - терапия, която се оказва непосилна за моята държава... Казват, че картина, разказ и хубава песен щели да помогнат, и то в неограничени количества, докато се излекувам. А после, по малко ей така - профилактично. Но това се стори доста странно, безполезно и скъпо за моята стра-на - Човек.

Но като се замисля, дори и името на татковината е вече някак доста формално. Ся-каш няма същата стойност, а се крепи само на славното си минало.

Не издържах повече. Отидох на летището и хванат първия полет. Мисълта за уют, за наличието на храна и лекарства, които ще ми помогнат да живея пълноценно, ме блазнеше.

Благоприятният климат там - в другата страна, в чужбината - щеше да ми даде глътката кислород, от която се нуждаех, а и ежедневна доза свеж въздух.

Но въпреки всичко, това беше моята родина и заплаках. Носталгията ме извиваше със същата сила, с която самолетът отлепи колела от пистата...

Предния ден:

- Готово ли е? - зарисува дрезгав глас с плътна четка дим от скъпи пури.

Отсреща, мътен поглед проби дима, сухи устни свиха платна, а главата, в която живееха, кимна решително.

- Добра работа. Налей по едно! - отсече грубият глас, извиращ от устни, които се усмихваха доволно и лукаво. Сега, продължи той, всичко е наше. Е, не всичко, но съвсем скоро... О-о-о да, съвсем скоро - разнесе зловещия си смях из цялата стая на талази, на талази, а две ръце се протриваха усърдно.

- Само още нещо... едно дете май видя всичко. От край до край бях изпипал нещата, наистина. Но... то се появи сякаш от нищото, разпищя се и избяга. Какво да правя?

- Намери го, убий и него! Какъв е проблемът? И защо изобщо ме занимавай с глупа-ви въпроси?! Хайде наздраве!

Пътуването ѝ се стори доста дълго. Бързаше да пристигне. Гледката надничаше отдолу и я чакаше. Заговориха си. И двете нямаха търпение да се запознаят...

По същото време (в родилния дом):

- Дишай... едно, две, три... напъваааай!

Съдиращият вик на родилката огласяваше залата. Няколко тона притиснаха слуха на чакащите в коридора роднини и приятели, които тръпнеха нетърпеливо. Очакваха Добра-та Новина цели девет месеца, за да осмисли Ежедневието им, да го разкраси и развесели - имаше нужда горкото. Меланхолията го бе прегърнала чак до задушаване, от ревност

може би, а Новината щеше да го отскубне от пипалата ѝ.

След час родилни мъки и лекарски усилия проплака за пръв път човече, побиращо се в две длани. Това бе първият му плач - зареден с радост, любопитство, но и с доза страх. Пред очите му се изправи Непознат свят - приключение, което го викаше...

* * *

Стъпих на чуждата и непозната Земя. Там ме посрещнаха с хапки усмивки, потопени в сладки думи, отпих глътка Добродушие. Определено тук знаят - как да се хранят и какво да пият. Толкова много бях впечатлена, че се разплаках. Емоцията просто напираше.

Адаптирах се много бързо. Казват, че лесно се свиква с хубавото. - е, вярно е. Чужбина, от чужда, вече стана моя страна. Забравих за родината си, която и без друго само ми вредеше и тормозеше.

Надявам се да изживея тук и старините си - пълноценно. Да бъде здрава и щастлива до последния си дъх. Макар врачка наскоро да ми каза, че и тук ще дойдат тежки времена, силно вярвам, че няма да се налага повторна емиграция...

* Авторката е от Сливен, завършила ВТУ.

Огнян АНТОВ. Къртици

По телевизията чух един виц:

Две къртици излезли на повърхността.

- Мамо - рекла едната, - какво е това, което ме гали с топлината си?

- Слънцето, моето дете - отвърнала мило майката.

- А това, което целува със свежестта си моята муцунка?

- Вятърът, моето дете.

- А какво е това, което донася даром до слуха ми своята веселост?

- Птичките, моето дете.

- А, мамо, само с вятъра и слънцето, и птичките ли се различава този горен свят от нашия?

- Не, моето момиче. Топлината на слънцето ражда живот на земята, от почвата израстват прекрасни цветя и дървета (чиито корени ти познаваш), те се източват към синьото небе, а вятърът се обвива около тях, събира в шепи плодовете им и ги разнася по цялата земя; от това земята добива неописуема пъстрота, севивата на целия свят се разпукват в букет от осезания, а птичките, гласовете на птичките са химни на тържество и благодат. Това е раят, дете, раят е тука!

Двете къртици постояли, постояли в мълчание. Старата къртица навела глава и от това цялото ѝ тяло сякаш се прегърбило. Тя каза:

- Хайде, моето момиче, време е да се прибираме долу - в нашите лабиринти и подземия... Влизай първо ти.

- Но защо, мамо - запротестираше с изтръпнал глас къртичето, - щом тука е раят, защо да се прибираме там... долу?

- Защото това долу ни е родина.

Отгоре на всичко къртиците са слепи.